

Het onderwijs en de jeugd-ggz: 8 maart 2023

STORM= GGZ en scholen

Dr. Saskia Mérelle & Dr. Daan Creemers
Senior wetenschappelijk onderzoeker en
epidemioloog

113 zelfmoord
• • • •
preventie

Piek suïcides onder tieners in 2017

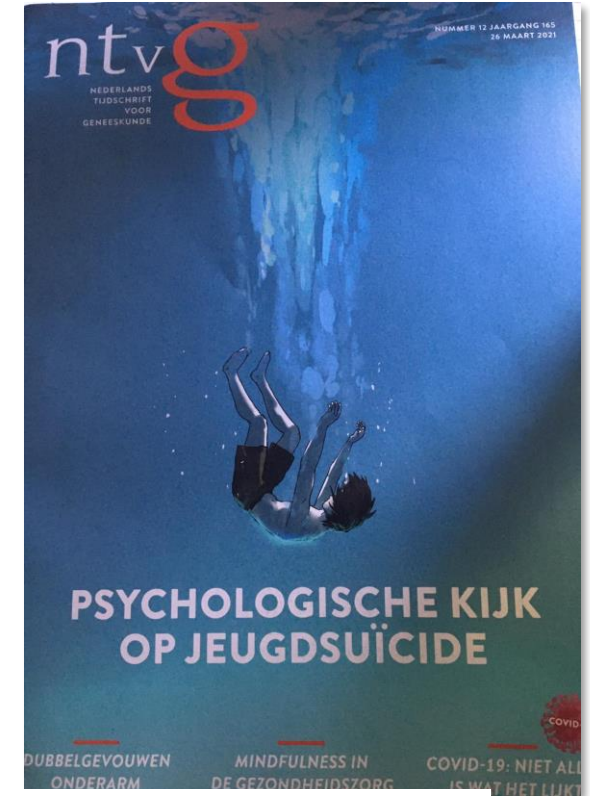

KLINISCHE PRAKTIJK

Behandelbeleid bij vrouwelijke adolescenten gegijzeld door chronische suïcidaliteit

M. van de Koppel, S.Y.M. Mérelle, Y.A.J. Stikkelbroek, P.T. van der Heijden, J. Spijker, A. Popma, D.H.M. Creemers

Achtergrond	Vanuit een psychologische autopsiestudie (Mérelle e.a. 2020) komt een subgroep naar voren van vrouwelijke adolescenten met chronisch suïcidaal gedrag en ernstige internaliserende problematiek.
Doel	Het beschrijven van kenmerken van het suïcidale proces van deze subgroep en de ondervonden uitdagingen in de hulpverlening.
Methode	Een casusbeschrijving en literatuuronderzoek.
Resultaten	De persisterende suïcidale dreiging en de daaropvolgende wanhoop van patiënt en ouders dwingen de hulpverleners in een impasse: het waarborgen van veiligheid wordt de primaire behandelfocus, waardoor de behandeling van onderliggende problematiek naar de achtergrond raakt. Op basis van ervaringskennis doen we aanbevelingen waaronder het streven naar autonomiebevorderend beleid, het behandelen van suïcidaliteit als een transdiagnostisch fenomeen, een multidisciplinair zorgnetwerk creëren en chronische suïcidaliteit verdraagbaar maken voor hulpverleners.
Conclusie	We doen een eerste voorstel met praktische aanbevelingen in de zoektocht naar optimalere hulpverlening voor chronisch suïcidale adolescenten.

ONDERZOEK

Suïcidaliteit bij jongeren

Signaleren, aanpakken en daarmee erger voorkomen

Suicide is op dit moment de meest voorkomende doodsoorzaak onder jongeren. Wat zijn de belangrijkste risicofactoren daarbij? De auteurs brachten het in kaart aan de hand van een 'psychosociale autopsie': een onderzoek waarvoor ze ouders, vrienden, leerkrachten en hulpverleners van de overleden jongeren interviewden. Hieronder een samenvatting van hun bevindingen.

Door Saskia Mérelle, Sanne Rasing, Diana van Bergen & Daan Creemers

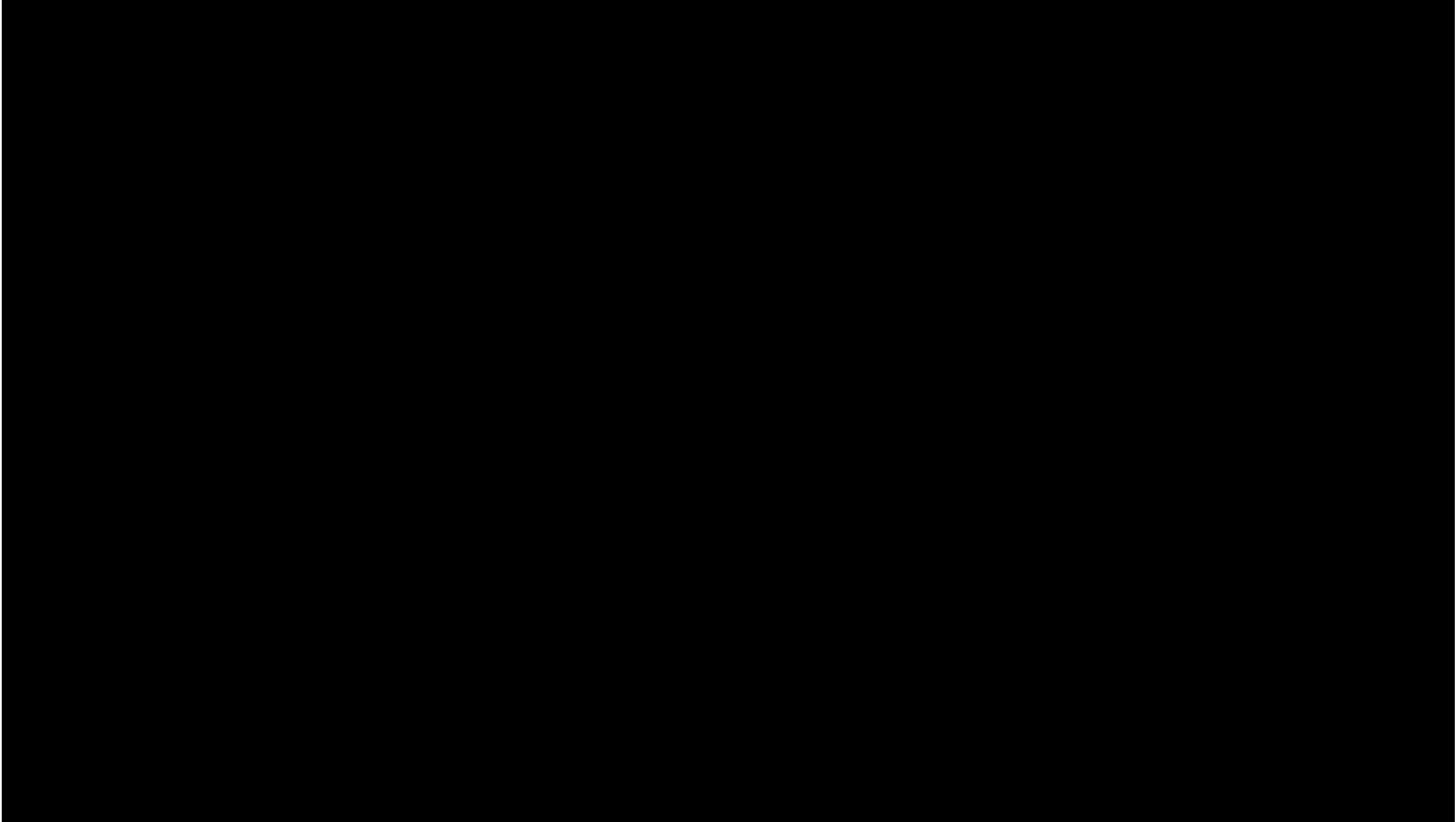

Suicide is doodsoorzaak nummer één onder tien- tot twintigjarigen. Aan het begin van deze eeuw was 9 procent van de sterfgevallen onder jongeren het gevolg van zelfdoding; inmiddels is dit gestegen tot 22 procent (Traag, Hoogenboezem, 2021). Dit heeft enerzijds te maken met een daling van het aantal

jongeren zo vroeg mogelijk te signaleren, aan te pakken en daarmee erger te voorkomen.

Psychosociale autopsie

Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat er bij suïcidale processen sprake is van een interactie tussen aanleg, ontwikkelingsfactoren en stressoren. Kenmerkend voor suïcide is de

1. Hoeveel jongeren in Nederland denken wel eens aan zelfdoding?

- a. 7% van de Nederlandse jeugd.
- b. 15% van de Nederlandse jeugd.
- c. 21% van de Nederlandse jeugd.

2. Intro vraag

- Een leerling zegt 'ik slaap slecht, kan me niet goed concentreren en school gaat ook niet echt goed.' 'Iedereen is bezig met dat stomme TikTok en met zichzelf.' 'Mijn ouders vragen wel eens hoe het gaat, maar die luisteren eigenlijk niet en ze snappen er sowieso al helemaal niks van'.
- Een docent zegt 'Maar fijn dat je ouders bezorgd zijn, toch?'

2. Wat vind je van deze reactie van docent?

- a. Goed, docent laat zien dat ze luistert en jongere serieus neemt.
- b. Niet goed, docent kan beter doorvragen op slaapproblemen en hoe dat op te lossen.
- c. Niet goed, docent gaat op zoek naar iets positiefs en gaat niet in op hoe jongere zich voelt.

3. Intro vraag

- Hoe kun je het beste reageren als een jongere zegt 'Nee ik wil geen hulp voor mijn suïcidale gedachten. Ik los het zelf wel op. Ik wil ook niet dat mijn ouders dit weten!'.

3. Hoe kun je het beste reageren als docent?

- a. Zeggen dat de jongere dan wel moet beloven zelf naar de huisarts te gaan.
- b. Zeggen dat jij de ouders gaat inlichten en samen wil overleggen over de manier waarop.
- c. Zeggen dat jij alleen de ouders gaat inlichten als de jongere het goed vindt.

Jeugd (tot 20 jaar)

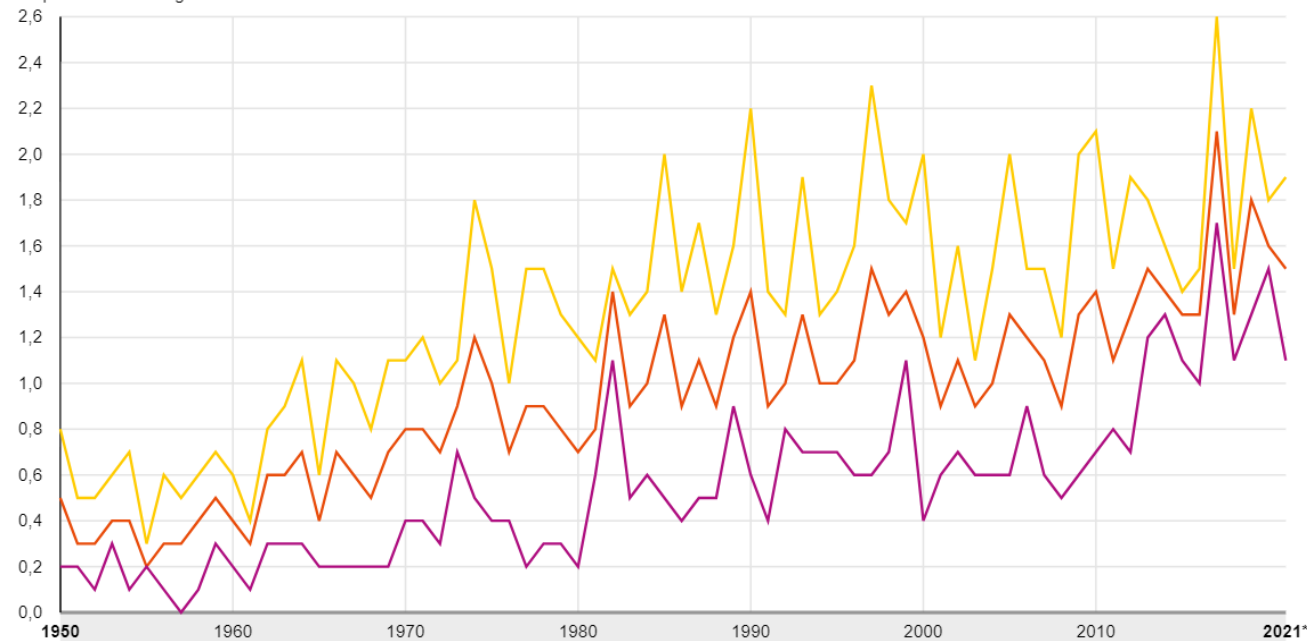
Overledenen; zelfdoding (inwoners), diverse kenmerken

Onderwerp: Relatieve aantallen

Totaal zelfdoding

Leeftijd: Jonger dan 20 jaar

per 100 000 van gem. bev.

Perioden

Geslacht

- Totaal mannen en vrouwen
- Mannen
- Vrouwen

* CBS Statline

ik denk aan zelfmoord

hulp voor naasten

suïcidepreventie op de werkvloer

over suïcidepreventie

11

HOME / NIEUWS / MEER SUÏCIDES ONDER JONGVOLWASSENEN TUSSEN 20 EN 30 JAAR

Meer suïcides onder jongvolwassenen tussen 20 en 30 jaar

14 januari 2022

e Gilissen 113 Zelfmoordpreven

rd 50 jaar reformatorisch dagblad

Home Laatste nieuws Kerk & religie Opinie Binnenland Pa

Zelfdoding vaak te voorko gesprek

Hanneke den Hertog 14 januari 2022 21:34

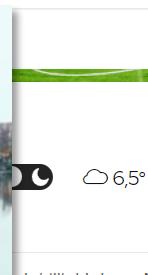

Kuipers over toename zelfdodingen bij jongeren: 'Heeft ook te maken met herhaald sluiten scholen'

UPDATE/VIDEO In 2021 hebben meer dan 300 jongeren onder de 30 jaar suïcide gepleegd. Dat is zo'n 15 procent meer [dan in de jaren daarvoor](#). Vooral in de 'lockdownmaanden' januari, februari en december was een hoger aantal zelfdodingen te zien.

Aantal zelfdodingen onder jongvolwassenen stijgt

14 jan. 2022 in BINNENLAND

tot 30 jaar lag vorig jaar 15 procent hoger dan in ssen de 20 en 30 jaar, meldt de Commissie Actuele regelen zijn volgens de commissie mogelijk van

de Volkskrant

Columns & Opinie

Uitgelicht

Wetenschap

Mensen

Beter Leven

Cultuur &

NIEUWS

Totaal aantal zelfdodingen in Nederland blijft gelijk, wel zorgen over toename suïcides bij jongvolwassenen

Twee jaar coronacrisis en de emotionele stress die daarmee gepaard kan gaan hebben voorsnog niet

NOS NIEUWS • BINNENLAND • AANGEPAST VR 14 JANUARI,

Onderzoek: 15 procent meer suïcides onder jongvolwassenen tot 30 jaar

CANS - Oktober 2022

113 Zelfmoordpreventie

09/11/2022

Samenvatting

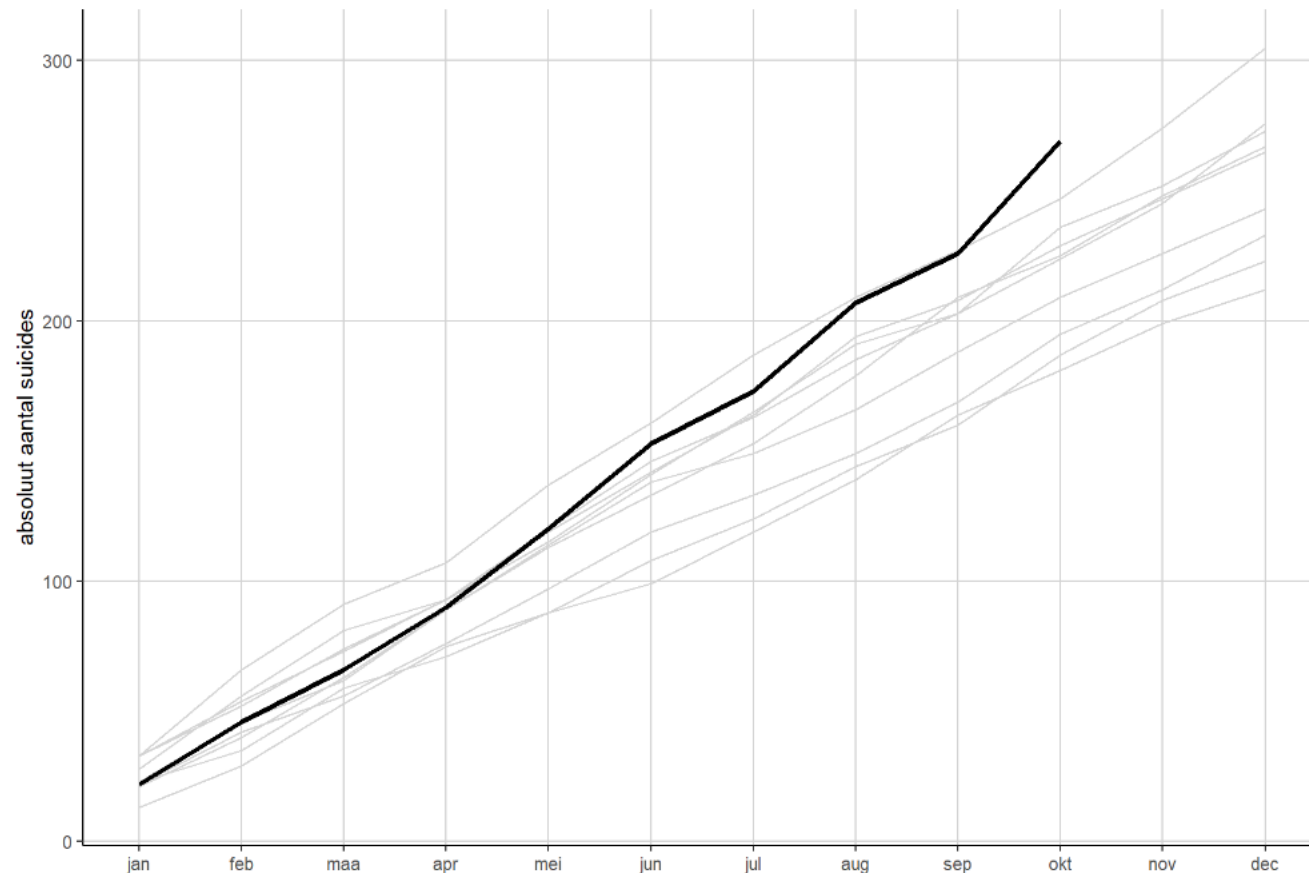
Incidentie

Politie

Spoorwegen

Supranet GGZ

Cumulatieve incidentie ten opzichte van eerdere jaren

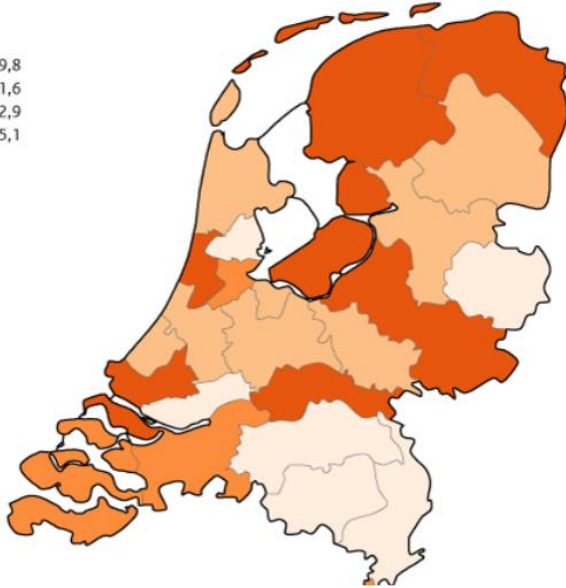
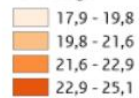
Stijging houdt aan in 2022 (bijv. in oktober 43 suïcides 10-29 jaar)

Suïcidale gedachten

Suïcidegedachten 2021

Per GGD-regio, middelbare scholieren (klas 2 en klas 4)

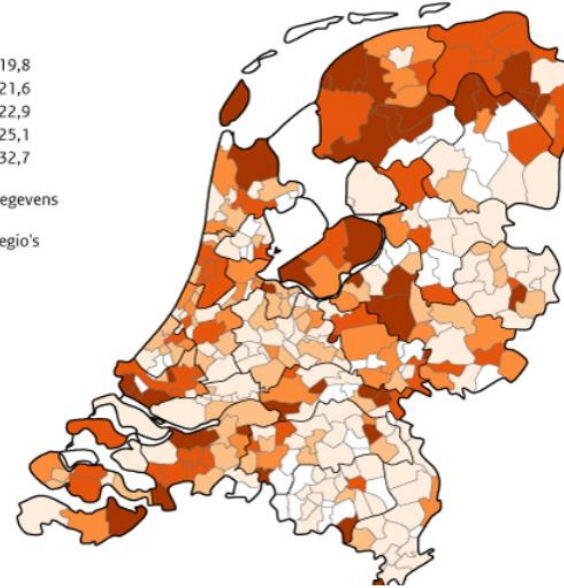
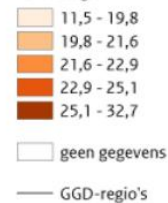
Percentage

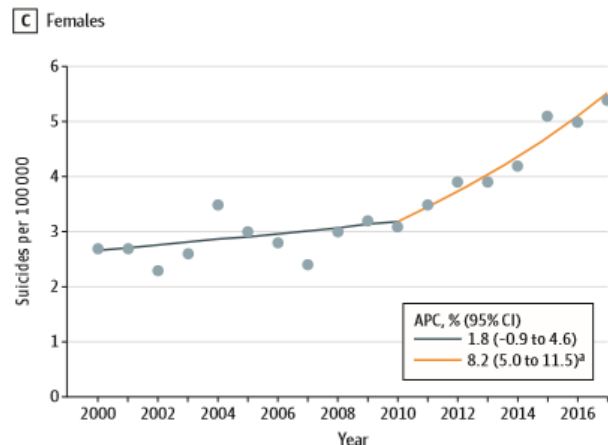
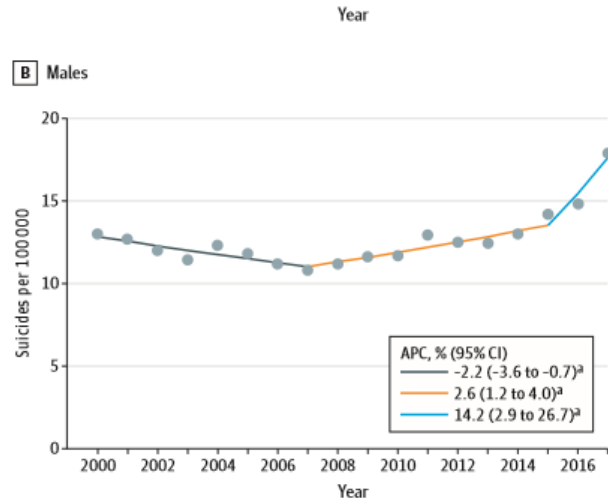
Suïcidegedachten 2021

Per gemeente, middelbare scholieren (klas 2 en klas 4)

Percentage

- 21% Nederland, afgelopen jaar (2021, jeugdmonitor, 13-16 jr)
- 18-25% per GGD-regio, 12-33% per gemeente
- 1 op de 6 jongeren (sept 2022, panel RIVM, 12-25 jr)

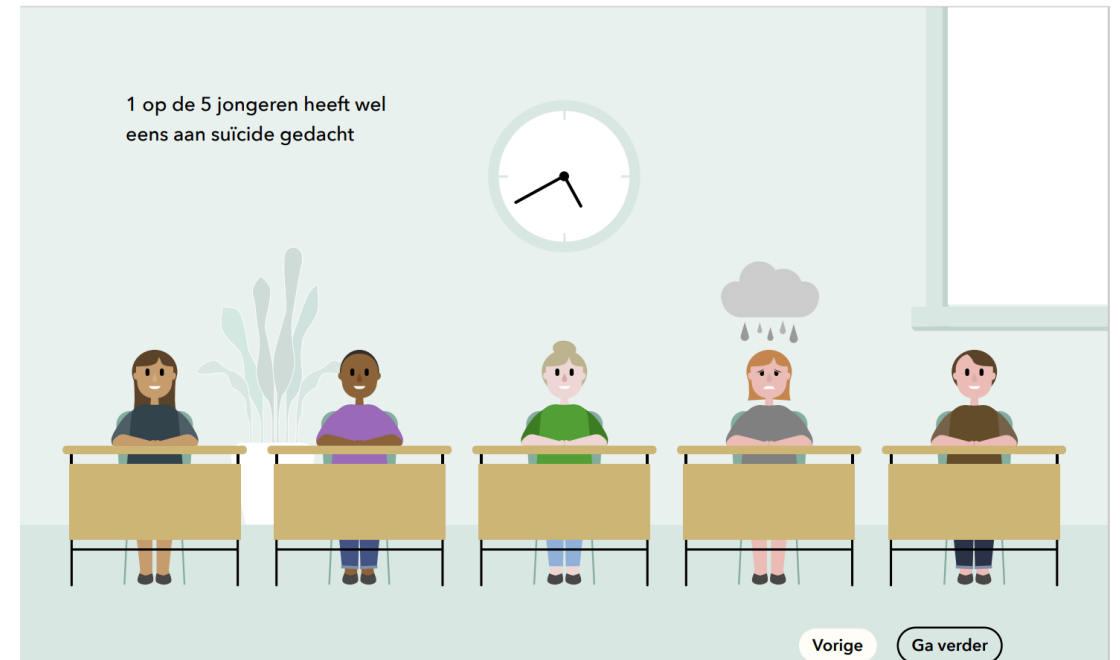

- Financiële crisis?
- Sociale media?
- Cyberpesten?
- Toenemende prestatiedruk?
- Netflix series 13 Reasons Why?

Miron et al., JAMA 2019; Bould et al., Lancet 2019

Risicofactoren

1. Psychische problemen
2. Gespannen thuissituaties
3. Jeugdtrauma
4. Prestatiedruk of sociale druk
5. LHBTIQ
6. Sociale media imitatie effecten

<https://vraagbaar.113.nl/online-training>

Oorzaken depressie en suïcidaliteit

- Er is niet één oorzaak voor het ontstaan van depressie en suïcidaliteit!
- Interactie tussen risicofactoren

Psychologische factoren

- Temperament
- Coping
- Cognitieve stijl
- Perfectionisme

Biologische factoren

- Genetische kwetsbaarheid (depressie bij ouders)
- Fysieke gezondheid
- Slaapkwaliteit

Sociale factoren

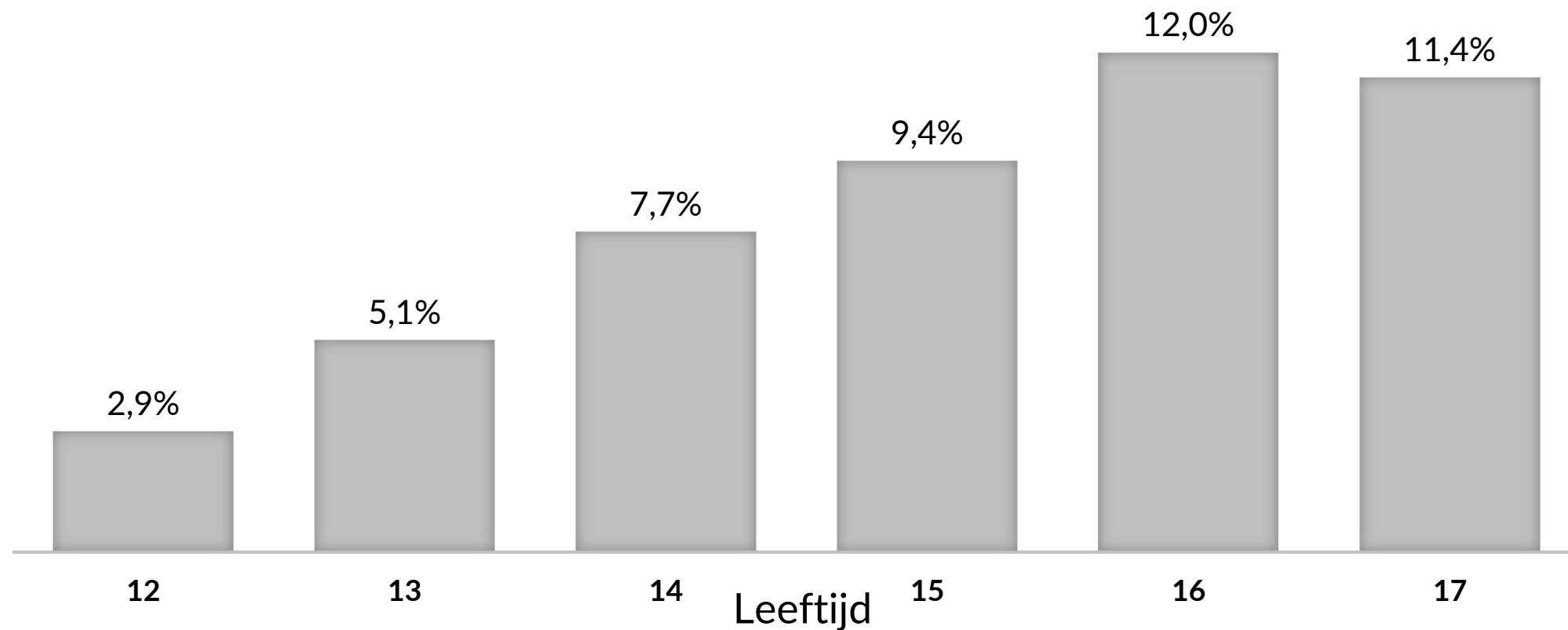
- Opvoedingsstijl: warmte, controle, steun
- Eenzaamheid
- Gezins-/familiesituatie
- Scheiding
- Armoede
- Schoolklimaat

Life events / stress

- Traumatische gebeurtenissen (trauma, misbruik)
- Pesten
- Suïcide of suïcidaal gedrag in omgeving

Bronnen: Carr, 2006; Garber et al., 2006; Garber et al., 2012; Thapar et al., 2012; Cairns et al., 2014; Yap et al., 2014; Kassis et al., 2017; Bernaras et al., 2019; Carballo et al., 2019; De Jonge-Heesen et al., 2020; Rasing et al., 2020;

Depressie neemt toe tijdens de adolescentie

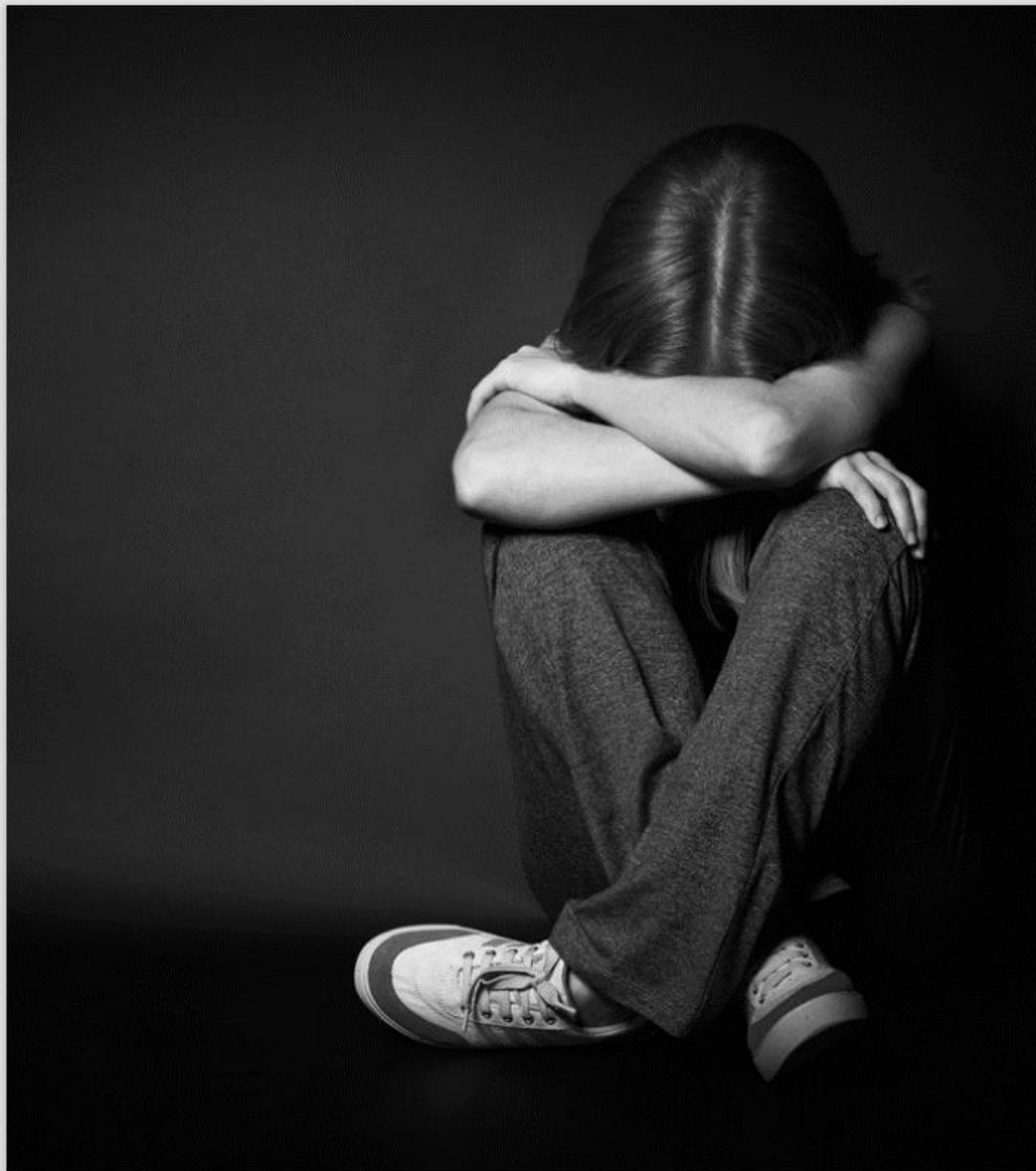

Bron: Substance Abuse and Mental Health Services Administration, 2011

Consequenties: het domino effect

- Sociale problemen
- Gezinsproblemen
- Schoolproblemen; prestaties, schooluitval en spijbelen
- Agressie problemen
- Juridische problemen
- Lichamelijke klachten
- Drugs en alcohol misbruik
- Psychische problemen
- Suïcidaliteit

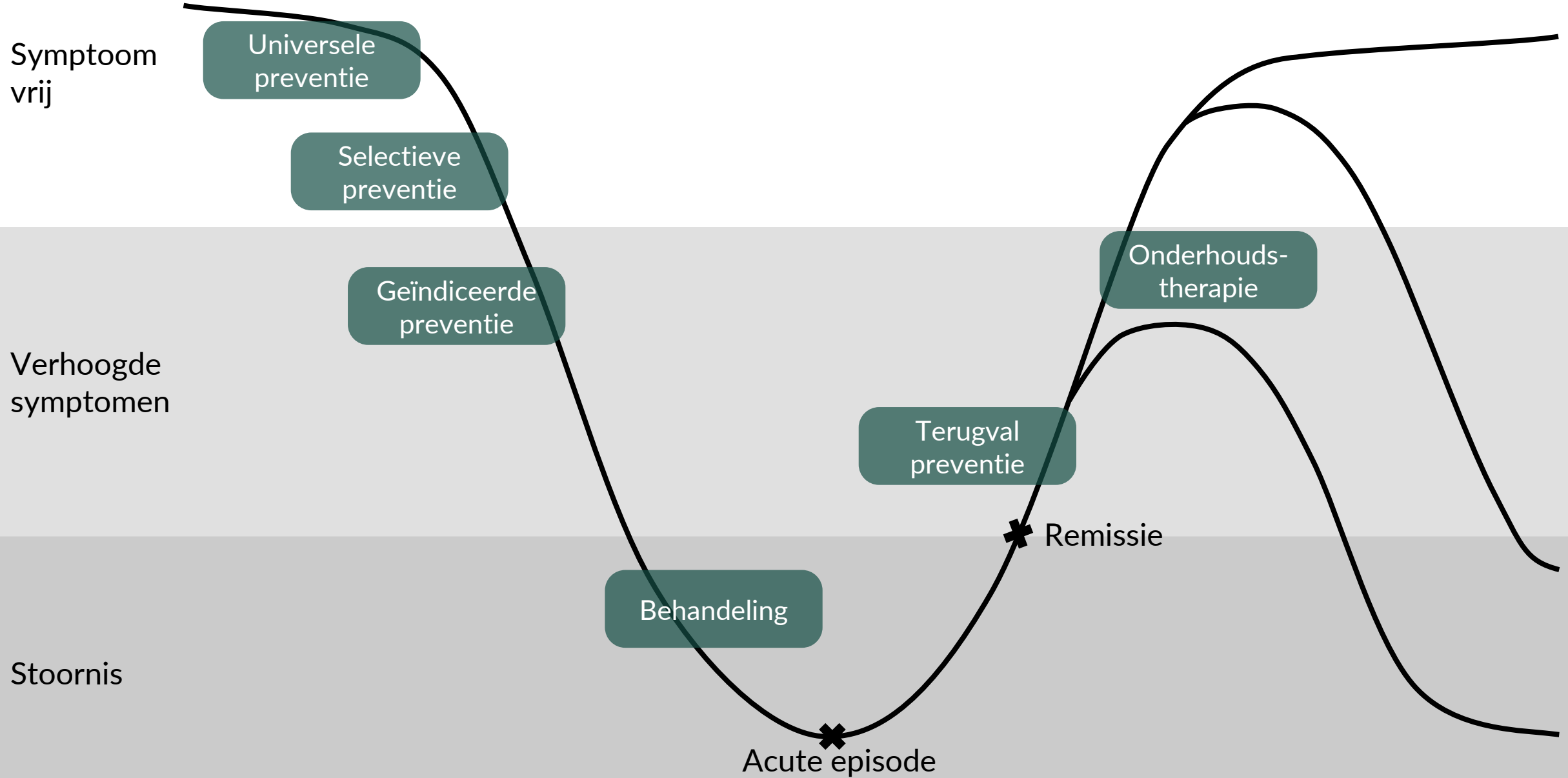
Beperkt effect met behandeling

- Depressieve jongeren zijn lastig te signaleren (*Thapar et al., 2012*)
- Jongeren zoeken weinig en pas laat hulp (*Stikkelbroek, 2016*)
- Behandelingen hebben beperkt effect (*Weisz et al., 2006*)

“Depression is the leading cause of disability worldwide and is a major contributor to the overall global burden of disease.”

Verloop van depressie

Bron: Smit, 2007

Doelstellingen STORM

- Jongeren met depressieve symptomen en suïcidale gedachten worden eerder herkend.
- STORM draagt bij aan de mentale gezondheid; jongeren zijn veerkrachtiger en weerbaarder.
- Jongeren laten na het STORM programma minder depressieve klachten zien.
- Jongeren die zorg nodig hebben komen eerder terecht op een voor hen passende plek.

Universele preventie

Gatekeeperstrainingen

Vroegsignalering door GGD

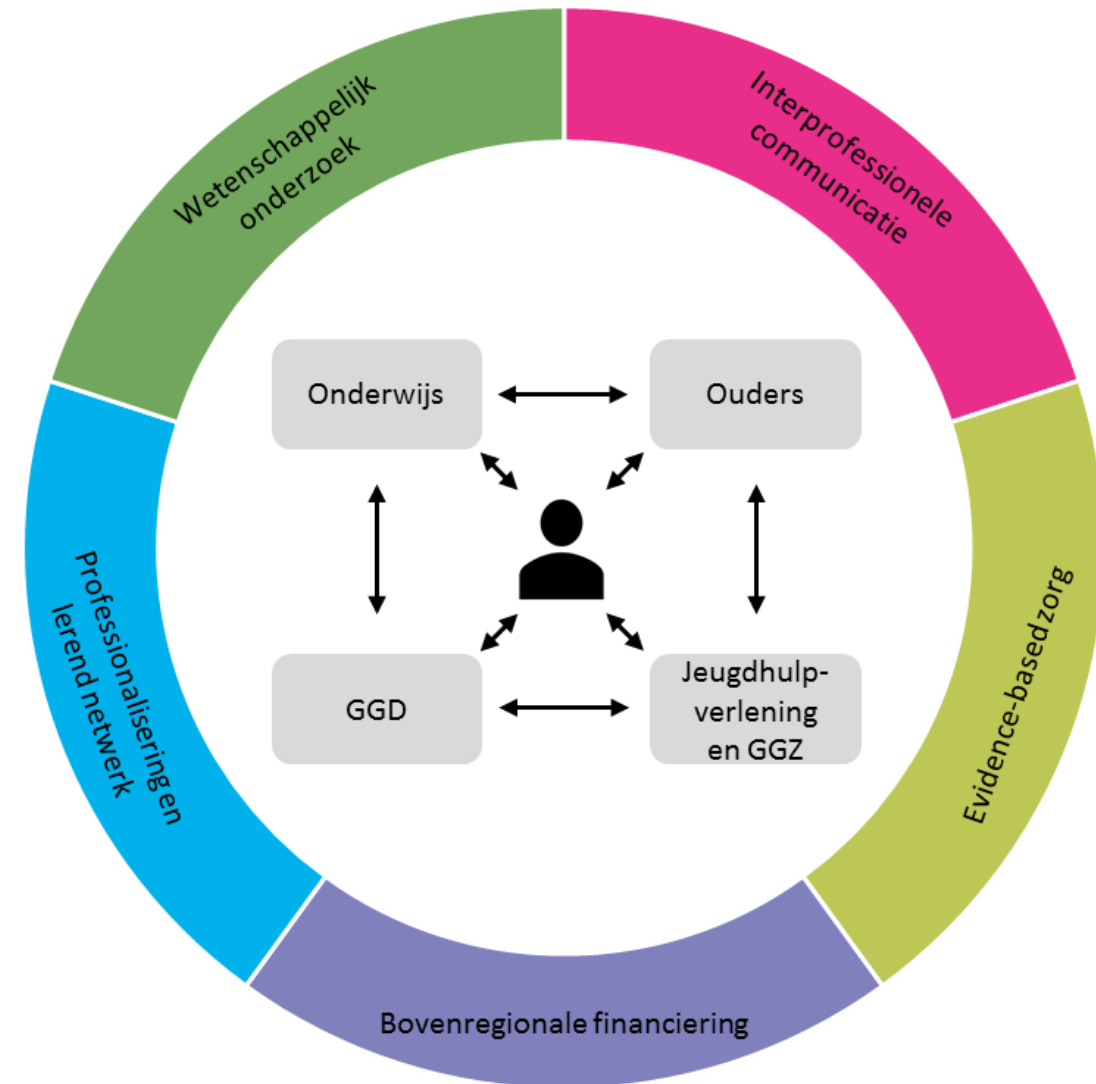
Geïndiceerde preventie

Collaborative Care model

Jongeren staan centraal in onderwijs, jeugdhulpverlening en ouders

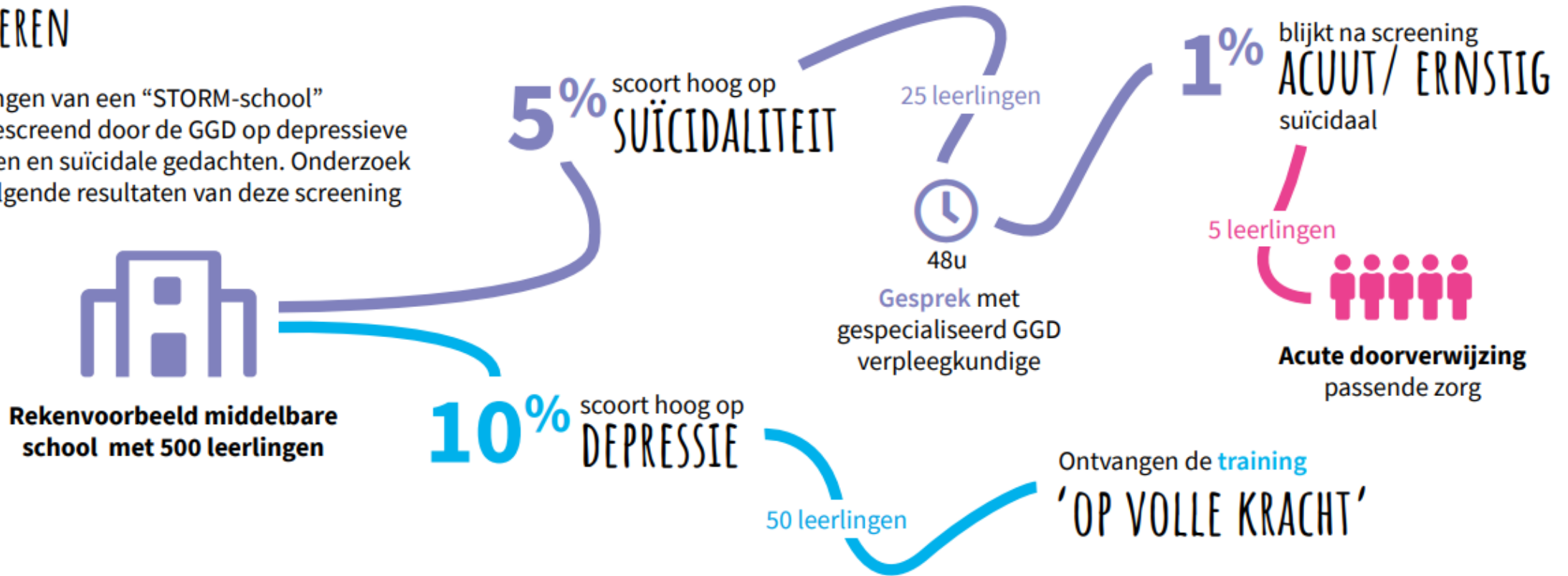
Vijf uitgangspunten

- Interprofessionele communicatie zorg en onderwijs
- Alle interventies zijn evidence-based
- Er is bovenregionale financiering
- Professionalisering van de onderwijs- en zorgpartners op het gebied van depressie en suïcidaliteit, en gespreksvaardigheden
- Wetenschappelijk onderzoek om de effecten te vergroten en het programma verder te ontwikkelen

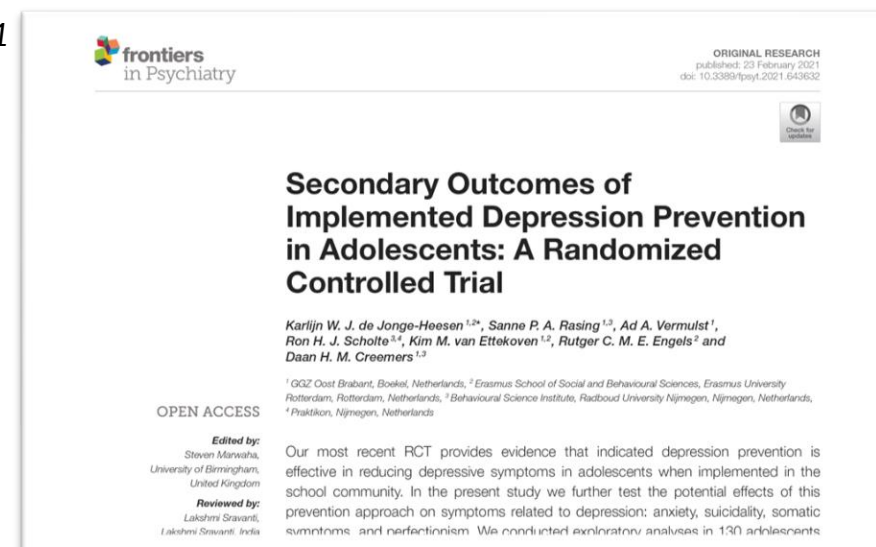
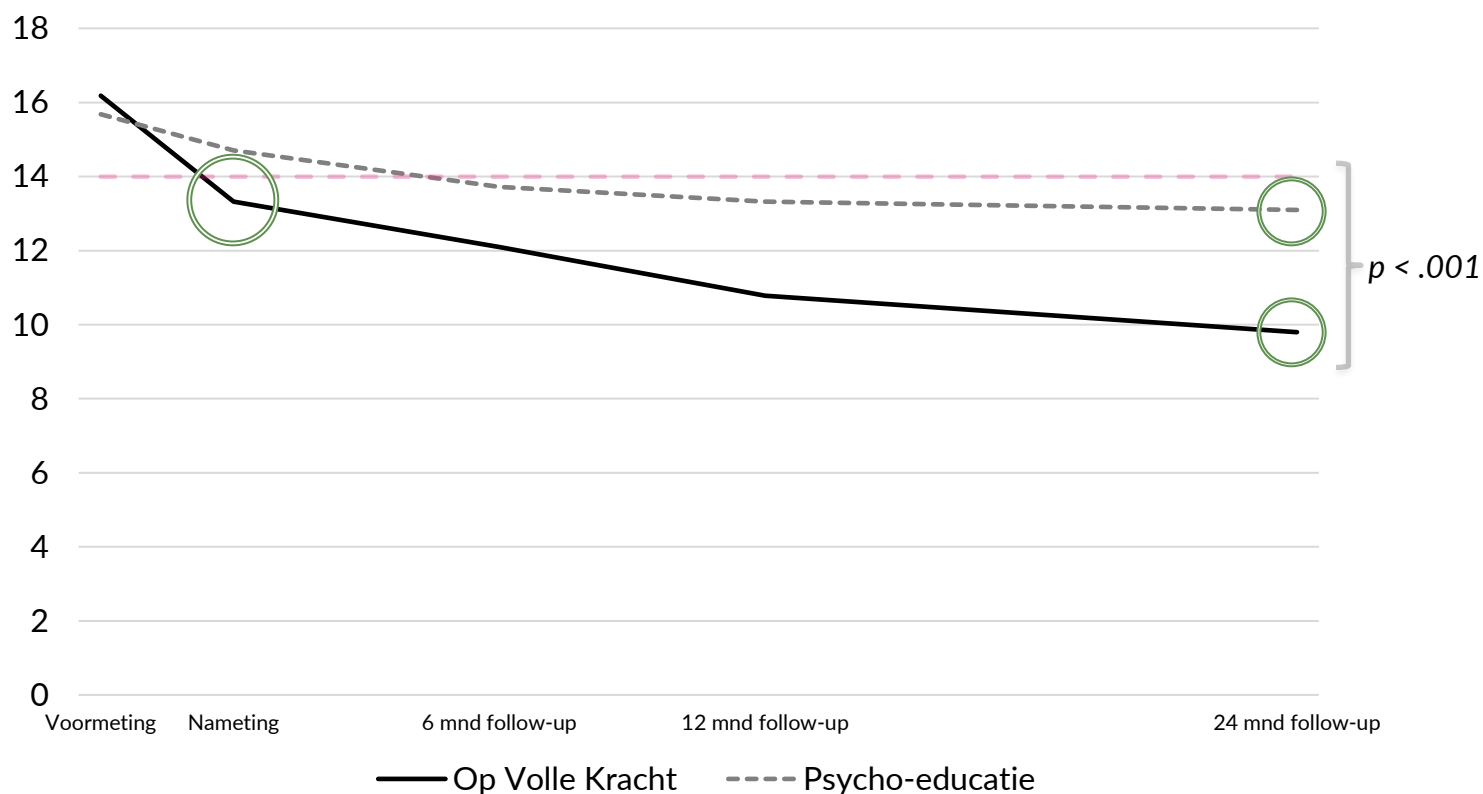

SIGNALEREN

Alle leerlingen van een “STORM-school” worden gescreend door de GGD op depressieve symptomen en suïcidale gedachten. Onderzoek laat de volgende resultaten van deze screening zien.

Uitkomsten RCT

STORM in Landelijk Agenda Suïcidepreventie

113
• • •

- STORM vanuit de regio Oost-Brabant naar andere regio's te verspreiden
- In 2021-2025 wordt STORM in acht nieuwe regio's geïmplementeerd

Aanvullende innovaties;

- Voor wie werkt STORM wel en wie niet? Profielen?
- STORM voor VSO en PRO onderwijs
- Modelgetrouwheid en effectiviteit
- Wat is een succesvolle implementatiestrategie?

Dank voor luisteren! Onderzoekers

www.stormaanpak.nl

Daan Creemers

Sanne Rasing

Jan Spijker

Arne Popma

Femke van
Nassau

Saskia Mérelle

Leonie van
Vuuren

Kristel Jenniskens

Sophie Blom

Leidraad suïcidepreventie voor professionals in het jeugddomein

Ruthie Werner, klinisch psycholoog en kwartiermaker jeugd

- *Directe handvatten om je bekwaamheid te vergroten.*
- *Instructievideo's en trainingen helpen daarbij.*

www.113.nl/voor-professionals/suicidepreventie-sector/jeugddomein

113 113 Zelfmoordpreventie
30,558 followers
3w • Edited •

Hoe kunnen we met alle organisaties in het jeugddomein samen optrekken om het aantal suïcides te verminderen? Samen Minder Suïcide heeft de Leidraad suïcidepreventie voor professionals in het jeugddomein ontwikkeld. ...see more

[See translation](#)

Nu beschikbaar: Leidraad suïcidepreventie bij jongeren, een netwerkbrede werkwijze - Samen Minder Suïcide

Beleid onderwijs: preventie en postventie

Evelien van Goor, kwartiermaker onderwijs

- Stappenplan scholieren en studenten
- Signaleringskaart
- Actieplannen na een (poging tot) zelfdoding

www.113.nl/voor-professionals/suicidepreventie-sector/suicidepreventie-het-onderwijs

